

UN COMTRADE DATABASE ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ ДЖЕРЕЛО НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

© 2016 ЧАЛА Т. Г., КОРЕПАНОВ Г. С., ЧЕРНЕНКО Д. І.

УДК 311.21:339.56.005

Чала Т. Г., Корепанов Г. С., Черненко Д. І. UN Comtrade Database як інформаційне джерело наукових досліджень з міжнародної торгівлі товарами країн Європейського Союзу

Мета статті полягає в обґрунтуванні доцільності використання UN Comtrade Database як інформаційного джерела наукових досліджень з міжнародної торгівлі товарами та послугами на прикладі вивчення динаміки обсягів експорту та імпорту товарів у Європейському Союзі. Викладено результати статистичного оцінювання міжнародних товарних потоків країн Європейського Союзу із використанням щорічної та помісячної інформації бази даних UN Comtrade Database. Наведено обсяги експорту та імпорту основними міжнародними торгівельними партнерами Європейського Союзу, розраховано частки країн – партнерів у торгівельних потоках в 2014 р. Представлено основні товари, які були експортовані з 28 країн Європейського Союзу в 2014 р., розраховано частки топ-10 товарів, експортованих з ЄС та імпортованих до ЄС у загальному обсязі відповідних потоків міжнародної торгівлі.

Ключові слова: експорт, імпорт, міжнародна торгівля товарами, Європейський Союз, база даних, UN Comtrade Database.

Рис.: 3. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 8.

Чала Тетяна Георгіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри статистики, обліку та аудиту, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: tatcha@rambler.ru

Корепанов Георгій Сергійович – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри статистики, обліку та аудиту, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: kore_rapov@mail.ru

Черненко Дарина Ігорівна – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри статистики, обліку та аудиту, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: chernenko_di@ukr.net

УДК 311.21:339.56.005

Чалая Т. Г., Корепанов Г. С., Черненко Д. И. UN Comtrade Database как информационный источник научных исследований по международной торговле товарами стран Европейского Союза

Цель статьи состоит в обосновании целесообразности использования UN Comtrade Database в качестве информационного источника научных исследований по международной торговле товарами и услугами на примере изучения динамики объемов экспорта и импорта товаров в Европейском Союзе. Изложены результаты статистического оценивания международных товарных потоков стран Европейского Союза с использованием ежегодной и помесечной информации базы данных UN Comtrade Database. Приведены объемы экспорта и импорта основными международными торговыми партнерами Европейского Союза, рассчитаны доли стран – партнеров в торговых потоках в 2014 г. Представлены основные товары, которые были экспортированы из 28 стран Европейского Союза в 2014 г., рассчитаны доли топ-10 товаров, экспортируемых из ЕС и импортируемых в ЕС в общем объеме соответствующих потоков международной торговли.

Ключевые слова: экспорт, импорт, международная торговля товарами, Европейский Союз, база данных, UN Comtrade Database.

Рис.: 3. **Табл.:** 3. **Библ.:** 8.

Чалая Татьяна Георгиевна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры статистики, учета и аудита, Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина (пл. Свободы, 4, Харьков, 61022, Украина)

E-mail: tatcha@rambler.ru

Корепанов Георгий Сергеевич – кандидат экономических наук, старший преподаватель кафедры статистики, учета и аудита, Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина (пл. Свободы, 4, Харьков, 61022, Украина)

E-mail: kore_rapov@mail.ru

Черненко Дарина Игоревна – кандидат экономических наук, старший преподаватель кафедры статистики, учета и аудита, Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина (пл. Свободы, 4, Харьков, 61022, Украина)

E-mail: chernenko_di@ukr.net

UDC 311.21:339.56.005

Chala T. G., Korepanov G. S., Chernenko D. I. The UN Comtrade Database as an Information Source for Research on the International Commodity Trade of the European Union Member States

The article is aimed at substantiating the appropriateness of using the UN Comtrade Database as an information source for research on the international trade in commodities and services, on the example of studying the dynamics of exports and imports of commodities in the European Union. The results of a statistical evaluation of the international commodity flows of the European Union Member States are presented using annual and monthly information from the UN Comtrade Database. Both export and import volumes in terms of the principal international trading partners of the European Union have been provided, shares of the partner countries participating in trade flows in 2014 have been calculated. The basic commodities that have been exported from 28 countries of the European Union in 2014 have been presented, shares of the top 10 commodities, exported from the EU as well as imported into the EU, have been calculated in the total volume of the relevant international trade flows.

Keywords: exports, imports, international commodity trade, the European Union, database, UN Comtrade Database.

Fig.: 3. **Tbl.:** 3. **Bibl.:** 8.

Chala Tetyana G. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Statistics, Accounting and Auditing, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: tatcha@rambler.ru

Korepanov Georgii S. – PhD (Economics), Senior Lecturer of the Department of Statistics, Accounting and Auditing, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: kore_panov@mail.ru

Chernenko Daryna I. – PhD (Economics), Senior Lecturer of the Department of Statistics, Accounting and Auditing, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: chernenko_di@ukr.net

Міжнародна торгівля виступає однією з основних рушійних сил економічного розвитку будь-якої країни світу. Наявність якісних, всеохоплюючих, актуальних і порівнянних статистичних даних про міжнародну торгівлю є необхідною умовою для проведення всебічного аналізу показників виробництва товарів та послуг, їх споживання; зайнятості, доходів та загального добробуту населення як на рівні країни, так і на глобальному та регіональному рівні, зокрема на рівні Європейського Союзу [6].

Тенденції розвитку світової торгівлі, особливості формування та інструменти регулювання торговельних потоків досліджуються в рамках таких міжнародних організацій, як: Світова організація торгівлі (*World Trade Organization*), Міжнародний валютний фонд (*International Monetary Fund*), Світовий банк (*World Bank*), Європейський банк реконструкції та розвитку (*European Bank of Reconstruction and Development*) та ін.

Оцінюючи ступінь розробленості теми, необхідно відзначити, що цим проблемам присвятили роботи так вітчизняні вчені, як: М. Барановська [3], Л. Ганущак [3], І. Гончар [1], О. Захарченко [3], Ю. Козак [3], Н. Козуб [3], І. Курочкіна [2], Є. Кравченко [3], М. Левицький [3], Н. Логвінова [3], І. Топалова [3] та інші.

Проте у вітчизняній науковій літературі не вистачає комплексних наукових досліджень з міжнародної торгівлі товарами та послугами із використанням сучасних міжнародних баз даних.

Метою статті є обґрунтування доцільності використання бази даних UN Comtrade Database як інформаційного джерела надійних, порівнянних, актуальних, всеохоплюючих вторинних даних для проведення наукових досліджень з міжнародної торгівлі товарами на регіональному рівні.

Основу методологічних положень статистики зовнішньої торгівлі товарами складають рекомендації Статистичної комісії ООН: «Статистика міжнародної торгівлі товарами: концепції й визначення» (СМТТ – 2010) [6].

У цьому документі викладаються погоджені на міжнародному рівні основи складання та подання статистичних даних про міжнародну торгівлю товарами, які враховують потреби (у тому числі в рамках міжнародних торгових угод) у докладних, порівнянних і комплексних статистичних даних. Представлені рекомендації дозволяють країнам поступово розширювати і структурувати складену ними інформацію порівняними на міжнародному рівні методами.

СМТТ – 2010 [6] було розроблено після прийняття та впровадження Системи національних рахунків 2008 р. (СНР – 2008) [7] і шостого видання Керівництва по платіжному балансу і міжнародній інвестиційній позиції (КПБ – 6) [4] та містить рекомендації, що мають на меті забезпечити обробку даних з урахуванням максимально можливої відповідності вимогам, що пред'являються цими системами, але перш за все враховують потреби в статистичних даних, що відображають переміщення товарів через кордони країн.

За рядом важливих аспектів СМТТ – 2010 [6] відрізняється від концептуальної основи, прийнятої для використання в рамках СНР – 2008 [7] і КПБ – 6 [4]. Так,

статистика платіжного балансу розуміє міжнародну торгівлю як усі операції, які передбачають перехід права власності між резидентами і нерезидентами, навіть у тих випадках, коли товари не перетинають кордон економічної території країни статистичного обліку.

Такого роду операції знаходяться поза сферою охоплення СМТТ – 2010 [6]. У зв'язку з цим обробка даних статистики платіжного балансу та національних рахунків вимагає використання інших джерел даних, а також проведення відповідних оцінок. Крім того, рекомендована СМТТ – 2010 методика визначення вартості ввезених товарів передбачає врахування витрат, пов'язаних з транспортуванням і страхуванням, які необхідні для доставки товарів до кордону країни, що ввозить (визначення вартості за типом СІФ), у той час як системи обліку, що ґрунтуються на принципах платіжного балансу, припускають використання єдиного методу визначення вартості вивезених і ввезених товарів на кордоні країни, що вивозить товар (визначення вартості за типом ФОБ) [6].

Задля забезпечення надійності, узгодженості інформаційної бази та ефективності проведення наукових досліджень необхідно обов'язково дотримуватися використання міжнародних концепцій, класифікацій та уніфікованих баз даних.

Одним з найбільш повних і достовірних джерел світової торговельної статистики є база даних UN Comtrade Database [8], яка дозволяє детально вивчити зовнішню торгівлю будь-якої окремо взятої країни по кожній групі товарів. База даних (англ. Database) – це сукупність даних, систематизованих відповідно до концепції, яка надає характеристику цих даних та описує взаємозв'язки між їх елементами.

UN Comtrade Database містить річні дані про вартість і фізичні обсяги експорту та імпорту близько 200 країн та регіонів з 1962 р. і щомісячну статистику торгівлі з 2010 р. з розбивкою за країнами – торговими партнерами і типами продуктів.

UN Comtrade Database охоплює інформацію більш, ніж 98% відсотків обсягу світової торгівлі. Статистичні дані за окремими товарами представлені в натуральному та вартісному вимірах (у поточних цінах у доларах США за середнім річним обмінним курсом).

За даними UN Comtrade Database, у 2014 р. експорт товарів з 28 країн Європейського Союзу (1 липня 2013 р. 28-м членом Європейського Союзу стала Хорватія) склав 2339,7 млрд дол. США, імпорт – 2281,3 млрд дол. США, торговельний баланс 58,4 млрд дол. США [8].

На рис. 1 наведено обсяг експорту товарів з 28 країн Європейського Союзу та імпорту товарів до Європейського Союзу у 2000–2014 рр.

Слід звернути увагу на те, що за досліджуваний період експорт з країн Європейського Союзу перевищував імпорт лише у 2013 та 2014 рр.

Основними міжнародними торговельними партнерами 28 країн Європейського Союзу у 2014 р. були: Сполучені Штати Америки, Китай, Швейцарія, Російська Федерація, Туреччина, Японія, Норвегія, Південна Корея (53,0% експорту та 57,8% імпорту) [8].

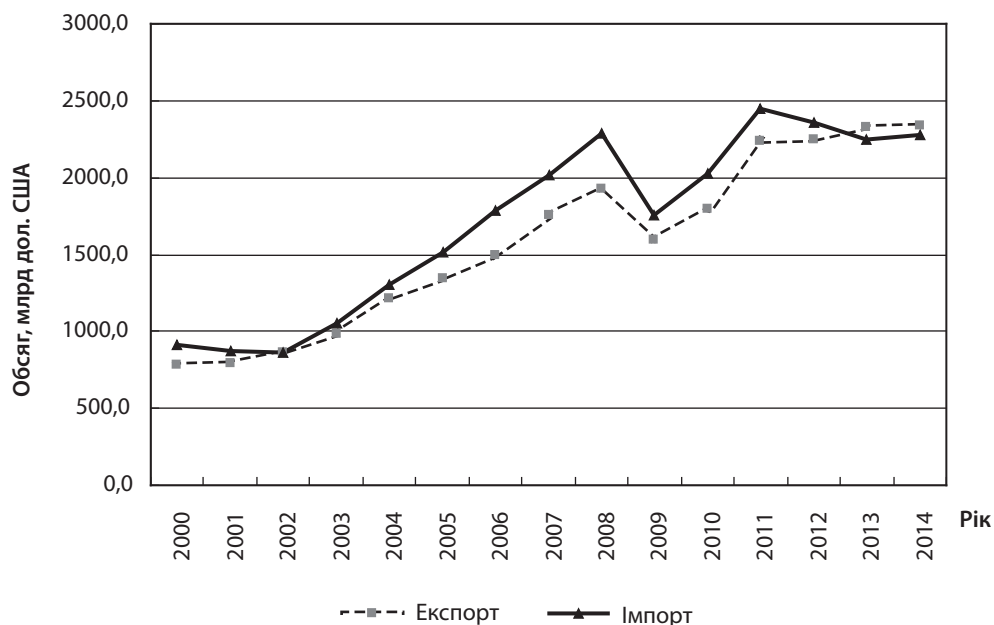

Рис. 1. Міжнародна торгівля 28 країн Європейського Союзу: експорт та імпорт товарів у 2000–2014 рр.

Джерело: складено за [8].

Загальні обсяги експорту та імпорту відповідних країн, а також частки в торгівельних потоках 28 країн Європейського Союзу у 2014 р. представлені в *табл. 1*.

Основні товари, які були експортовані з 28 країн Європейського Союзу у 2014 р., представлені в *табл. 2*.

Коди товарів наведені відповідно до Гармонізованої системи опису та кодування товарів, версії 2012 р. (*HS – Harmonized Commodity Description and Coding System*) [5].

Найбільшу частку в експорті (17,3%) займає високотехнологічна продукція: «Реактори ядерні, котли, машини, обладнання і механічні пристрої; їх частини» (17,3%) та «Засоби наземного транспорту, крім залізничного або трамвайного рухомого складу, їх частини та обладнання» (10,7%).

Основні товари, які були імпортовані до 28 країн Європейського Союзу у 2014 р., представлені в *табл. 3*.

Найбільшу частку в імпорті (27,0%) мають: «Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки; бітумінозні речовини; воски мінеральні».

Окрім цифрових даних, за допомогою опції «Visualize data» UN Comtrade Database надає можливість візуального аналізу міжнародної торгівлі, представленої в рисунках та таблицях за допомогою такого переліку ресурсів: UN Comtrade Labs; UN Comtrade Analytics; ITC Trade Map; Asia Pacific Energy Portal; The Globe of Economic Complexity; International Trade in Goods based on UN Comtrade data; GFCC Competitiveness Decoder; WITS Trade Data Visualizations; SAS Visual Analytics for UN Comtrade; The Atlas of Economic Com-

Таблиця 1

Основні міжнародні партнери 28 країн Європейського Союзу у 2014 р.

Країна – партнер Європейського Союзу	Експорт товарів		Країна – партнер Європейського Союзу		Імпорт товарів	
	млрд дол.	%			млрд дол.	%
Світ	2339,7	100,0	Світ		2281,3	100,0
США	409,0	17,5	Китай		400,5	17,6
Китай	217,4	9,3	США		270,4	11,9
Швейцарія	186,5	8,0	Російська Федерація		220,9	9,7
Російська Федерація	136,3	5,8	Швейцарія		129,4	5,7
Туреччина	98,2	4,2	Норвегія		95,6	4,2
Інші країни Європи	73,0	3,1	Японія		73,0	3,2
Японія	69,8	3,0	Туреччина		72,0	3,2
Норвегія	66,0	2,8	Інші країни Європи		56,4	2,5
Південна Корея	56,8	2,4	Південна Корея		51,5	2,3
Об'єднані Арабські Емірати	56,4	2,4	Індія		49,1	2,2

Джерело: розраховано та узагальнено за [8].

Топ 10 товарів, експортованих з 28 країн Європейського Союзу у 2014 р.

Код товару за HS 12	Товар	Експорт товарів	
		млрд дол.	%
	Усі товари	2339,7	100,0
84	Реактори ядерні, котли, машини, обладнання і механічні пристрої; їх частини	405,6	17,3
87	Засоби наземного транспорту, крім залізничного або трамвайного рухомого складу, їх частини та обладнання	249,4	10,7
27	Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки; бітумінозні речовини; воски мінеральні	193,8	8,3
85	Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку, телевізійна апаратура для запису та відтворення зображення і звуку, їх частини та приладдя	186,3	8,0
30	Фармацевтична продукція	152,5	6,5
90	Прилади та апарати оптичні, фотографічні, кінематографічні, контрольні, вимірювальні, прецизійні; медичні або хірургічні; їх частини та приладдя	103,0	4,4
71	Перли натуральні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння, дорогоцінні метали, метали, плаковані дорогоцінними металами, та вироби з них; біжутерія; монети	95,2	4,1
88	Літальні апарати, космічні апарати та їх частини	80,6	3,4
39	Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них	68,6	2,9
29	Органічні хімічні сполуки	67,6	2,9

Джерело: розраховано та узагальнено [8].

Таблиця 3

Топ 10 товарів, імпортованих до 28 країн Європейського Союзу у 2014 р.

Код товару за HS 12	Товар	Імпорт товарів	
		млрд дол.	%
	Усі товари	2281,3	100,0
27	Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки; бітумінозні речовини; воски мінеральні	616,9	27,0
84	Реактори ядерні, котли, машини, обладнання і механічні пристрої; їх частини	243,2	10,7
85	Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку, телевізійна апаратура для запису та відтворення зображення і звуку, їх частини та приладдя	232,3	10,2
87	Засоби наземного транспорту, крім залізничного або трамвайного рухомого складу, їх частини та обладнання	74,6	3,3
71	Перли натуральні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння, дорогоцінні метали, метали, плаковані дорогоцінними металами, та вироби з них; біжутерія; монети	74,6	3,3
30	Фармацевтична продукція	74,2	3,3
90	Прилади та апарати оптичні, фотографічні, кінематографічні, контрольні, вимірювальні, прецизійні; медичні або хірургічні; їх частини та приладдя	70,4	3,1
29	Органічні хімічні сполуки	64,6	2,8
61	Одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	48,9	2,1
62	Одяг та додаткові речі до одягу, текстильні, крім трикотажних	48,6	2,1

Джерело: розраховано та узагальнено за [8].

plexity; Partner Concentration of Trade, 2013; Resources Futures; Global Economic Dynamics; The Observatory of Economic Complexity.

Задля візуального аналізу та порівняння міжнародної торгівельної діяльності країн-членів Європейського Союзу (EU – 28) використано ресурс UN Comtrade Labs:

BIS International Trade in Goods Visualization (рис. 2). Інтерактивна карта дозволяє отримати ключові факти міжнародної торгівлі товарами 28 країн Європейського Союзу з будь-якою країною світу.

Окрім річних даних, база даних UN Comtrade Database містить помісячну інформацію про міжнародну

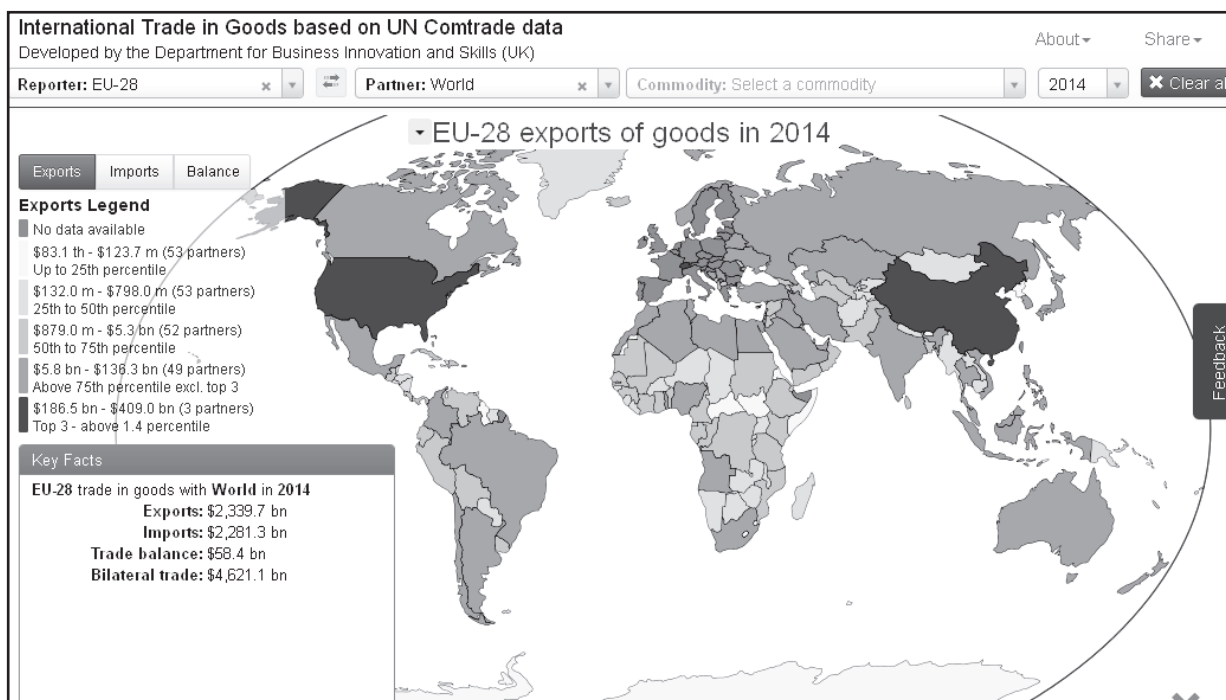

Рис. 2. Ключові факти щодо міжнародної торгівлі товарами Європейського Союзу у 2014 р. [8]

торгівлю різних країн світу, зокрема 27 країн Європейського Союзу (щорічні дані, наведені вище, представлені в UN Comtrade Database для 28 країн – з урахуванням Хорватії [8]). На рис. 3 наведено результати запиту про помісячні обсяги експорту товарів з 27 країн Європейського Союзу та імпорту товарів до Європейського Союзу у 2010–2016 рр.

Дані регулярно оновлюються, і прогалини в них оцінюються з урахуванням нової/переглянутої інформації, доступні дані завжди відображають актуальну інформацію, доступну на веб-сайті Comtrade з мінімальною затримкою у часі.

Формування інформаційної бази дослідження міжнародної торгівлі за певним товаром або товарною групою здійснюється через інтерактивний інструмент,

заснований на трьох міжнародних товарних класифікаціях в такій послідовності [8]:

- 1) вибір типу продукту (*Type of product*): товари (*Goods*) чи послуги (*Services*);
- 2) вибір періодичності даних (*Frequency*): річні (*Annual*) або щомісячні (*Monthly*);
- 3) вибір міжнародної товарної класифікації:
 - ★ *HS – Harmonized Commodity Description and Coding System* – Гармонізована система опису та кодування товарів (версії: 1992, 1996, 2002, 2007, 2012 рр.);
 - ★ *SITC – Standard International Trade Classification* – Міжнародна стандартна торговельна класифікація (версії: Rev. 1, Rev. 2, Rev. 3, Rev. 4);

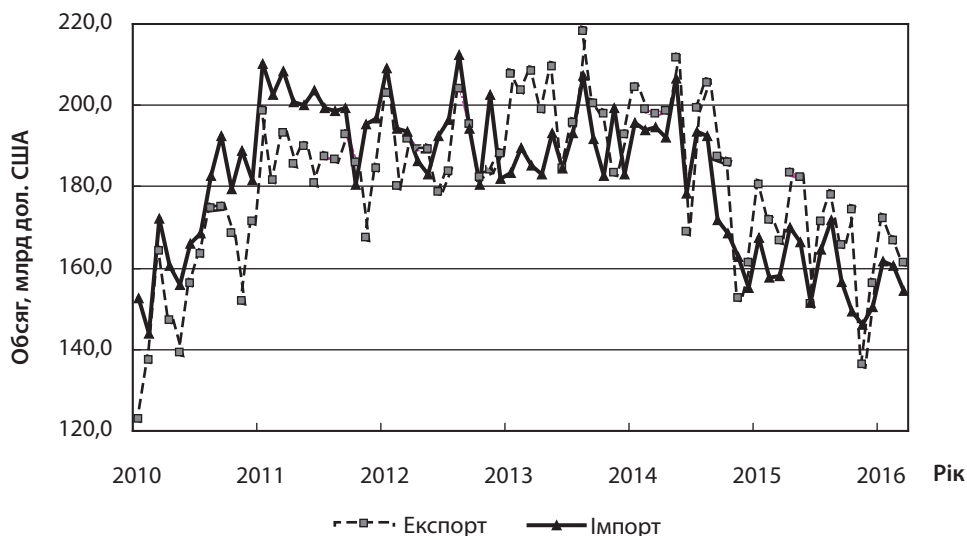

Рис. 3. Динаміка обсягу експорту та імпорту товарів 27 країн Європейського Союзу за 2010–2016 рр.

Джерело: складено за [8].

- ✦ *BEC – Broad Economic Categories* – Класифікація товарів за широкими економічними категоріями (КТШЕК).

За обраним товаром на основі використання бази даних UN Comtrade Database можна отримати інформацію не лише в грошових, а й у натуральних одиницях вимірювання.

Представлені UN Comtrade Database дані регулярно використовуються країнами – членами ООН, різними установами системи ООН та іншими міжнародними організаціями з метою економічного аналізу і формування торгової політики, включаючи моделювання та прогнозування експортних можливостей країн.

ВИСНОВКИ

База даних UN Comtrade Database є всеохоплюючим (більш ніж 98% обсягу світової торгівлі) і достовірним джерелом світової торговельної статистики, яка дозволяє детально проаналізувати зовнішню торгівлю будь-якої окремо взятої країни за необхідною групою товарів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончар І. А., Бабірад-Лазунін В. О. Характер формування зовнішньої торгівлі України: статистична оцінка. *Статистика України*. 2013. № 2. С. 16–20.
2. Курочкіна І. Г. Аналіз тенденцій розвитку світової торгівлі товарами та послугами. *Бізнес Інформ*. 2015. № 9. С. 37–42.
3. Міжнародна торгівля: підруч. для студ. вищ. навч. закл./ за ред. Ю. Г. Козака, Н. С. Логвінової, М. І. Барановської. Вид. 4-те. Київ: Центр навчальної літератури. 2010. 441 с.
4. Balance of Payments and International Investment Position Manual. 6th edition (BPM6)/International Monetary Fund, 2009. URL: <https://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/bop/2007/bopman6r.pdf>
5. Harmonized Commodity Description and Coding System, 2012. Eurostat/ RAMON. URL: http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM_DTL&StrNom=HS_2012&StrLanguageCode=EN&IntPcKey=27911578&IntResult=1&StrLayoutCode=HIERARCHIC
6. International Merchandise trade Statistics: Concepts and Definitions, Revision 3 (United Nations, 2010). URL: [http://unstats.un.org/unsd/trade/eg-imts/IMTS%202010%20\(English\).pdf](http://unstats.un.org/unsd/trade/eg-imts/IMTS%202010%20(English).pdf)
7. System of National Accounts, 2008 (2008 SNA) European Communities, International Monetary Fund, Organization for Economic Co-operation and Development, United Nations and World Bank, 2009. URL: <http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/SNA2008.pdf>
8. UN Comtrade Database/United Nations. URL: <http://comtrade.un.org>

REFERENCES

- "Balance of Payments and International Investment Position Manual". <https://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/bop/2007/bopman6r.pdf>
- Honchar, I. A., and Babirad-Lazunin, V. O. "Kharakter formuvannia zovnishnyoi torhivli Ukrainy: statystychna otsinka" [The character of forming external trade of Ukraine: statistical estimation]. *Statystyka Ukrainy*, no. 2 (2013): 16-20.
- "Harmonized Commodity Description and Coding System, 2012. Eurostat" RAMON. http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM_DTL&StrNom=HS_2012&StrLanguageCode=EN&IntPcKey=27911578&IntResult=1&StrLayoutCode=HIERARCHIC

"International Merchandise trade Statistics: Concepts and Definitions, Revision 3 (United Nations, 2010)". [http://unstats.un.org/unsd/trade/eg-imts/IMTS%202010%20\(English\).pdf](http://unstats.un.org/unsd/trade/eg-imts/IMTS%202010%20(English).pdf)

Kurochkina, I. H. "Analiz tendentsii rozvytku svitovoi torhivli tovaramy ta posluhamy" [Analysis of trends in world trade in goods and services]. *Biznes Inform*, no. 9 (2015): 37-42.

Mizhnarodna torhivlia [International trade]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2010.

"System of National Accounts, 2008 (2008 SNA) European Communities, International Monetary Fund, Organization for Economic Co-operation and Development, United Nations and World Bank, 2009". <http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/SNA2008.pdf>

"UN Comtrade Database/United Nations". <http://comtrade.un.org>